

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียน ในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา

Guidelines For The Curriculum Development And Learning Management Of Social Studies, Religion And Culture To Asean Community In The Asean Prototype Schools On Secondary Schools

พัทธกรณ วิวรรณมงคล (Phatsakon Wiwanthamongkhon) *

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Stratified Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคม

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.มนัสนันท์ น้าสมบุญ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

M.Ed in educational Social Studies at Faculty of Education , Silpakorn University. Thesis Advisor :
Manasan Namsomboon, Ph.D.

อาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่าเท่ากับ .18 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.19) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน (.17)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีแนวทางในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน คือ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียนให้มีความหลากหลาย รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอาเซียนทั้งในระดับชาติและนานาชาติ อีกทั้งพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อการเรียนรู้ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้อาเซียนภายในประเทศและในกลุ่มประเทศอาเซียน และจัดกิจกรรมเสริมในด้านการศึกษาเรียนรู้ภาษาอาเซียนและภาษาต่างประเทศ โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสพบปะและสื่อสารกับชาวต่างชาติในอาเซียนมากขึ้น รวมถึงจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องภาษาต่างประเทศและภาษาอาเซียนมาให้ความรู้กับครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเชื่อมโยงกับเครือข่ายกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน อีกทั้งส่งเสริมและวางนโยบายการใช้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนและบุคลากรอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่วนแนวทางในด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนนั้น คือ พัฒนาแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของการบูรณาการอาเซียนกับสาระวิชาสังคมศึกษา รวมถึงพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาเซียนในเรื่องของการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม นอกจากนี้ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับโดยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับอาเซียน และพัฒนาคู่มือการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเรื่องอาเซียนสำหรับครู

Abstract

The purpose of this survey research were to: 1) assess the needs in the curriculum development and learning management of social studies, religion and culture to ASEAN community in the ASEAN prototype Schools on Secondary Schools 2) study the guidelines for the curriculum development and learning management of social studies, religion and culture to ASEAN community in the ASEAN prototype Schools on Secondary Schools. The sample of this research was selected from social studies, religion and culture teachers in the ASEAN prototype Schools on Secondary Schools by using Multi – Stage Stratified Random Sampling, has a sample of 276 people and the providers important information on In-depth interview include school administrators/ academic secondary school administrators/ social studies, religion and culture teachers in the ASEAN prototype Schools on Secondary School by using Purposive Sampling, has a sample of 8 people. The instruments employed to collect data were questionnaire and In-depth interview. The collected data was analyzed by percentage

(%), mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), modified priority needs index (PNI) and content analysis.

The findings were as follows:

1. The needs assessment of teachers on social studies, religion and culture in the curriculum development and learning management of social studies, religion and culture to ASEAN community in the ASEAN prototype Schools on Secondary Schools. Overall, the modified priority needs index was equal .18. Considering the issues found the learning management to ASEAN community has highest modified priority needs index (.19), followed by the curriculum development that focuses on ASEAN (.17).

2. The results of the study guidelines for the curriculum development and learning management of social studies, religion and culture to ASEAN community in the ASEAN prototype schools on secondary schools found guidelines for the curriculum development that focuses on ASEAN that learner development activities to focuses on ASEAN should be diverse. To encourage students to join ASEAN activity at the national and international. The development of a network to cooperation of the ASEAN countries to ASEAN community learning. Also the education activities the ASEAN learning resources within countries and the ASEAN countries and learning activities ASEAN languages and foreign languages by giving students the opportunity to meet and communicate with foreigners in the ASEAN even more. Including expert with regard to foreign languages and ASEAN languages to educate teachers and students regularly. Linked to the network with ASEAN and other countries to exchange cultures. The policies and promote the use of foreign language for students and staff that be concrete and clearly. The guidelines for learning management to ASEAN community that is developing mind mapping unit that focuses on the integration of ASEAN to the subject of social studies. Including the development of unit learning and contents about ASEAN in terms of politics and security, economy, culture and society. Also workshops about backward design learning by experts with regard to ASEAN and develop backward design learning guide about ASEAN for teachers.

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองในทุกด้าน ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11(พ.ศ. 2555-2559) มุ่งพัฒนาเด็กวัยเรียนให้มีความรู้ทางวิชาการ และสติปัญญาทางอารมณ์ที่เข้มแข็งสามารถศึกษาหาความรู้และต่อยอดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยพัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่

เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิตและนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทย และเรื่องอาเซียนศึกษาให้มีความสำคัญกับการเรียนรู้ในห้องเรียนและการเรียนรู้นอกห้องเรียนและสร้างนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าและรับฟังความเห็นของผู้อื่นและการต่อยอดสู่ความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมอาสาสมัครเพื่อสาธารณประโยชน์โดยเฉพาะกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 75)

ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ดังนั้นจึงมีการให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ประชาคมอาเซียนสู่สถานศึกษา โดยเน้นการสร้างตระหนักรู้ การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานของการพัฒนา โดยเร่งปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพด้วยการปฏิรูปปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 7) รวมทั้งจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน จัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน เพื่อเตรียมคนสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 และสร้างความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนในโครงการเป็นต้นแบบในการขยายผลให้โรงเรียนทุกโรงทั่วประเทศขับเคลื่อนพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรและโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ยังมีส่วนของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน การจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดและประเมินผล (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2555: 12)

การพัฒนาหลักสูตรอาเชียนนั้นเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ดังที่ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 22) กล่าวว่าในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตด้วยดีในประชาคมอาเซียน ต้องดำเนินงานทั้งระบบในสถานศึกษาในทุก ๆ ด้านงานวิชาการหรืองานจัดการเรียนรู้ถือเป็นงานหลักเป็นงานที่จะส่งผลโดยตรงให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเชียนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงควรมีการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ความต้องการจำเป็นที่แท้จริงอันจะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาที่เป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษาเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเชียนอย่างแท้จริง ซึ่งในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเชียนนั้น ได้มีการเพิ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรอาเชียนศึกษาเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษาและบูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมดังที่สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2554: 30-38) ได้กล่าวถึงแนวทางจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเชียนว่าควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอาเชียน โดยเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอาเชียนโดยตรง นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 19) ยังได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนนั้น สามารถจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาเซียนค่อนข้างเด่นชัดในสาระประวัติศาสตร์รวมถึงการจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการ โดยอาจใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นแกน บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ หรือนำประเด็นเกี่ยวกับอาเซียนสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

จากผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนที่ผ่านมา พบว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนเพื่อเตรียมการเข้าสู่อาเซียนนั้นยังมีการพัฒนาไม่เท่าที่ควรในด้านหลักสูตร และเนื้อหาโดยเฉพาะการใช้ภาษาอังกฤษควบคู่กับภาษาประจำชาติในระดับน้อยเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ เป็นต้น รวมถึงจากผลการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการเปิดเสรีอาเซียน พบว่าครู/ผู้อำนวยการสถานศึกษา/ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ อาจารย์มหาวิทยาลัย ประมาณ 70-80% มีความรู้และเข้าใจในการขับเคลื่อนอาเซียนตามนโยบายของกระทรวง ศึกษาธิการและของประเทศไทยน้อยมาก (ณรงค์ ชุ่มทอง, 2555: 22) รวมถึงผลการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนมีจุดที่ควรพัฒนา คือ การเสริมสร้างความตระหนักในความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการใช้ภาษา (ฤดี อัมมารณ, 2554: 1) ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ทั้งในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ด้านภาษาและในด้านอื่นๆ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการพัฒนาสถานศึกษาในการเตรียมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นต้องมีวิธีการที่จะประเมินด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือไม่ วิธีการหนึ่งที่สามารถให้ข้อมูลของสภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันกับความต้องการที่แท้จริงในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ วิธีการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) ซึ่งเป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจหรือกำหนดจุดประสงค์ในการทำงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ถูกต้องต่อไป

การประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) เป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้น (what is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2550: 62) ซึ่งฮาเซล (Hassel, 1999: 19) ได้ระบุถึงความสำคัญและประโยชน์ของเทคนิคการประเมินความต้องการจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับครูและนักเรียน เนื่องจากทำให้ทราบถึงช่องว่างในการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยให้เห็นถึงระดับและรูปแบบของทักษะที่ครูจำเป็นจะต้องจัดให้แก่ นักเรียน เพื่อให้สามารถนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายของการ

เรียนรู้ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษานั้นต้องมีการศึกษาความต้องการจำเป็น เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างที่ต้องการพัฒนาว่าอะไรคือสิ่งที่มีความจำเป็นในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องนำสิ่งได้ศึกษานั้นมากำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและศักยภาพในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

จากความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนและการประเมินความต้องการจำเป็นดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงด้านการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 70 โรงเรียน รวมทั้งหมดจำนวน 887 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Stratified Random Sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 276 คน

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 8 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ที่มีการตอบสนองคู่

(Dual-Response Format) โดยแบ่งเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 23 ข้อ และการจัดการเรียนรู้ จำนวน 32 ข้อ รวมทั้งหมด จำนวน 55 ข้อ

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนของสถานศึกษาเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน เป็นคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม โดยดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัย แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2 กำหนดแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ ความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน และความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละองค์ประกอบ

1.3 นำแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความตรงของเนื้อหาและครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) โดยผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการวิจัยฉบับนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

1.4 นำแบบสอบถามที่ได้พิจารณาปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยเลือกจากโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าโดยรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96

2. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการสร้างแบบสัมภาษณ์ ประมวลข้อมูลที่ได้จากการศึกษา กำหนดเป็นเค้าโครงของการสัมภาษณ์และขอบเขตเนื้อหา

2.2 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความตรงตามเนื้อหา และครอบคลุมประเด็นที่ศึกษา จากนั้นนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในทุกด้าน โดยผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เชิงลึกฉบับนี้ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้

2.3 นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้จริงกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์คือผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษาต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การจัดเตรียมโครงการวิจัย เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อม โดยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน และ 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. การดำเนินงานตามโครงการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558 – กันยายน พ.ศ. 2558

2.2 ลำดับขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้ 1) ขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย 2) ดำเนินการจัดทำแผนและเข้าดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารสถานศึกษา/รองผู้บริหารสถานศึกษาฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้

2.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อทำการวิเคราะห์ประมวลผล สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับ

3. การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จัดพิมพ์รายงานผลการวิจัยฉบับร่าง ปรับปรุง แก้ไข จัดพิมพ์ และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียด ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียนระดับมัธยมศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index: $PNI_{Modified}$ ที่ปรับปรุงโดย นางลักขณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 279) ซึ่งเป็นวิธีการหาค่าความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็น แล้วหารด้วยสภาพที่เป็นอยู่ เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไป และให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวังของกลุ่ม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น มีค่าเท่ากับ .18 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงที่สุดเป็นลำดับแรก (.19) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน (.17) และเมื่อพิจารณารายข้อย่อยในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน พบว่า ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียนและด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นอาเซียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด (.18) และในด้านรายวิชาพื้นฐานที่บูรณาการอาเซียนนั้น มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (.16) ส่วนในด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนนั้น พบว่า ในด้านการจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้อาเซียนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเกี่ยวกับอาเซียนมีความต้องการจำเป็นสูงสุด (.22) ส่วนในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีสู่ประชาคมอาเซียนนั้น พบว่า มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (.15)

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา พบว่า มีแนวทางดังนี้

2.1 แนวทางในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน คือ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียนให้มีความหลากหลาย รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอาเซียนทั้งในระดับชาติและนานาชาติ อีกทั้งพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อการเรียนรู้ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้อาเซียนภายในประเทศและในกลุ่มประเทศอาเซียน และจัดกิจกรรมเสริมในด้านการศึกษาเรียนรู้ภาษาอาเซียนและภาษาต่างประเทศ โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสพบปะและสื่อสารกับชาวต่างชาติในอาเซียนมากขึ้น รวมถึงจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องภาษาต่างประเทศและภาษาอาเซียนมาให้ความรู้กับครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเชื่อมโยงกับเครือข่ายกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน อีกทั้งส่งเสริมและวางนโยบายการใช้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนและบุคลากรอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

2.2 แนวทางในด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน คือ พัฒนาแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของการบูรณาการอาเซียนกับสาระวิชาสังคมศึกษา รวมถึงพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาเซียนในเรื่องของการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม นอกจากนี้ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับโดยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับอาเซียน และพัฒนาคู่มือการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเรื่องอาเซียนสำหรับครู

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา สามารถอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของครูผู้สอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา

1.1 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนโดยภาพรวม พบว่า มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ .17 ซึ่งพบว่า ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียนและด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นอาเซียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด (.18) และในด้านรายวิชาพื้นฐานที่บูรณาการอาเซียนนั้น มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (.16) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาจัดกิจกรรมการขับเคลื่อนในด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวกับอาเซียนต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและเหมาะสมกับบริบทและจุดเน้นของโรงเรียนด้วย อีกทั้งต้องจัดกิจกรรมอาเซียนที่มีเนื้อหาสาระด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติ ซึ่งครูผู้สอนยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเพียงพอในการจัดกิจกรรมที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติอย่างถูกต้อง ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากขาดผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบมาช่วยชี้แนะหรือนิเทศติดตามในการให้ความรู้กับครูผู้สอนเพื่อพัฒนากิจกรรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานศึกษา ทั้งกิจกรรมชุมนุม ชมรม กิจกรรมสาธารณประโยชน์และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ เช่นกิจกรรมวันอาเซียน

กิจกรรมวันวิชาการอาเซียน เป็นต้น นอกจากนี้สถานศึกษายังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณที่เพียงพอในการนำมาจัดกิจกรรม รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอีกด้วย จึงทำให้ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ซึ่งในด้านรายวิชาพื้นฐานที่บูรณาการอาเซียนนั้นมีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุดเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนของสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ครูผู้สอนมีการประชุมเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรรายวิชาพื้นฐานโดยอิงกับหลักสูตรอาเซียนและหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีแนวทางในการบูรณาการอาเซียนในด้านการวิเคราะห์หลักสูตรบูรณาการ การเขียนโครงสร้างรายวิชาเชิงบูรณาการ และการส่งเสริมของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้จึงทำให้รายวิชาพื้นฐานได้มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ และมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 22) กล่าวว่าในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตด้วยดีในประชาคมอาเซียน ต้องดำเนินงานทั้งระบบในสถานศึกษาในทุกๆ ด้านงานวิชาการหรืองานจัดการเรียนรู้ถือเป็นงานหลัก เป็นงานที่จะส่งผลโดยตรงให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ควรจะต้องมีการวิเคราะห์ความสอดคล้อง ระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แผนยุทธศาสตร์อาเซียนของชาติ/ กระทรวงศึกษาธิการ และเป้าหมายของการเป็นประชาคมอาเซียนเพื่อกำหนดเป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการทุกกิจกรรมทั้งระบบโรงเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน กิจกรรมทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน นอกจากนี้จะต้องเป็นหลักสูตรที่ยึดผลการเรียนรู้ เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นกิจกรรมที่มีความหมายต่อผู้เรียน/ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเทอเบอร์ก (Teberg, 2000: 44-45) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการจำเป็นของครูในการพัฒนาความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการปฏิรูปหลักสูตร ผลการศึกษาพบว่า ครูมีความต้องการในเรื่องของเวลาในการวางแผน การอภิปราย การสังเกต และการแสดงความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับวิธีสอน และครูยังมีความต้องการให้ผู้บริหารของรัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนโดยการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมถึงครูยังต้องการความร่วมมือจากเพื่อนครูอีกด้วย นอกจากนี้ผู้บริหารต้องการข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลยุทธ์ด้านการสอน และการประเมินผลในชั้นเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเฟียน วงศ์ทองดี และพินิจ พรหมณ์แก้ว (2549: 162-169) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ่าย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า บริบทการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ่าย โรงเรียนเคยจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจและมีทักษะไม่เพียงพอ สำหรับชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม เพียงแต่เข้ามารับรู้เท่านั้น การดำเนินการพัฒนาหลักสูตร ได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาปัญหาและความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน 2) การยกร่างหลักสูตรการประเมินและปรับปรุงก่อนนำไปใช้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ ประเมินและปรับปรุงระหว่างนำไปใช้ 4) การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร หลังการใช้เพื่อสรุปผลการดำเนินการ การศึกษาผลการดำเนินการพัฒนาหลักสูตร พบว่า ทุกองค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ราตรี สิงาม (2555: 91-92) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ มีการดำเนินการเตรียมความพร้อมทั้งด้านนโยบายของผู้บริหารโรงเรียนและด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฏิบัติการโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีบางด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับอาเซียน เช่น การแทรกเนื้อหาในหลักสูตรทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม สอดแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้มีโอกาส เข้ารับการอบรมประชุม สัมมนา ตลอดจนศึกษาดูงานการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งภายในประเทศและประเทศสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เล็งเห็นความสำคัญ กระตือรือร้นในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนสู่ประชาคมอาเซียน ตามลำดับ

1.2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน โดยภาพรวมพบว่ามีความสำคัญลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ.19 โดยพบว่าในด้านการจัดทำแผนผังความคิด หน่วยการเรียนรู้อาเซียนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเกี่ยวกับอาเซียนมีความต้องการจำเป็นสูงสุด (.22) ส่วนในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีสู่ประชาคมอาเซียนนั้น พบว่า มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด (.15) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ความรู้ความเข้าใจของครูยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับที่บูรณาการอาเซียนรวมทั้ง ผังความคิดหรือมโนทัศน์การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อาเซียน ซึ่งครูไม่มีความรู้หรือขาดทักษะในการจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้และเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ รวมถึงครูขาดการนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูไม่เกิดความชำนาญในการใช้แผนผังความคิดและการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อีกทั้งในบางโรงเรียนขาดวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ในการอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้มีความต้องการให้รายงานผลในการปฏิบัติงาน อีกทั้งในเรื่องของภาระงานที่ครูที่มีจำนวนมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้และออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับมากนัก ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียนที่จะทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งในด้านการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีสู่ประชาคมอาเซียนนั้น พบว่า ครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ที่สอดแทรกเรื่องของคุณธรรม จริยธรรม อยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยสอดแทรกในเรื่องของวัฒนธรรม ค่านิยมเกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม นอกจากนี้ครูผู้สอนยังจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น ศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น พาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ รวมถึงเชิญวิทยากรผู้รู้ในท้องถิ่นมาให้ความรู้ในเรื่องของวัฒนธรรมต่างๆ และสอดแทรกในเรื่องของจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้ มีความตระหนักและภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย ศาสนาประจำชาติและค่านิยมที่พึงปรารถนา รวมถึงประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของเผียน วงศ์ทองดี และพินิจ พรหมณ์แก้ว (2549: 162-169) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การ

ดำเนินการจัดการเรียนรู้ส่วนที่เป็นปัญหา คือ ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการเชิญบุคลากรในท้องถิ่นและการนำนักเรียนออกไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกไม่ได้ดำเนินการ เพราะขาดผู้ประสานงาน หน่วยการเรียนรู้ที่เป็นสาระเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ค่อนข้างได้ผลน้อย เพราะครูไม่มีคู่มือครูและหนังสือประกอบการค้นคว้า สำหรับส่วนที่ดำเนินการได้ผลในภาพรวม คือนักเรียนชอบเรียนเพราะมีกิจกรรมหลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการสอน ผู้บริหารมีเจตคติที่ดีต่อหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้จัดทำขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี สิงาม (2555: 91-92) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ด้านการจัดการเรียนรู้ระดับปฏิบัติการที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ครู บุคลากรเล็งเห็นความสำคัญเข้ารับการอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับอาเซียน มีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ วางแผนและออกแบบการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน ตลอดจนใช้สื่อเทคโนโลยี นวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและดึงดูดความสนใจนักเรียน ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษาพบว่า ในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียนนั้น กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นอาเซียนมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นอาเซียนนั้นยังมีปัญหาในเรื่องของการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องของงบประมาณในการดำเนินการด้านกิจกรรมสาธารณประโยชน์และกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆ ที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน อีกทั้งครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนรวมถึงความรู้ในด้านภาษาและวัฒนธรรมต่างๆ ของประเทศในกลุ่มอาเซียนและการพัฒนาความร่วมมือสร้างเครือข่ายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน นอกจากนี้ในเรื่องของนโยบายจากผู้บริหารยังขาดความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพต่อผู้เรียนทำให้การพัฒนาด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นมากในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งในด้านความรู้ ทักษะกระบวนการและเจตคติที่ดีสู่ความเป็นพลเมืองอาเซียน ส่วนในด้านการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนนั้นพบว่าการจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้เรื่องอาเซียน และการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเรื่องอาเซียน มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ที่ผ่านมาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนครูผู้สอนหรือหน่วยงานต้นสังกัดยังไม่ได้มุ่งเน้นหรือมุ่งหวังในเรื่องของการเขียนแผนผังความคิด ซึ่งแต่ละโรงเรียนโดยส่วนใหญ่ที่ศึกษาเชิงพื้นที่ ครูจะใช้แผนการสอนสำเร็จรูป บางครั้งทำให้สับสนการทำผังโน้ตค้น ผังความคิดในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนเองก็จะส่วนโดยการจดจำและนำไปบอกต่อ ยังไม่ได้สอนจากความเข้าใจ และครูเองก็ไม่ได้จับุฒิกการศึกษาโดยตรง ทำให้การจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้ยังไม่เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น อีกทั้งส่วนหนึ่งมาจากการที่ครูมีการโยกย้ายตำแหน่ง

หรือหน้าที่รับผิดชอบในสถานศึกษา ทำให้การจัดทำแผนผังความคิดนั้นไม่ต่อเนื่อง คนที่มารับผิดชอบต่อก็ไม่เข้าใจและไม่สามารถทำไปใช้ในการจัดทำและจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบยังไม่ได้ให้ความสนใจหรือสร้างความตระหนักในเรื่องของการจัดทำแผนผังความคิด ทำให้บุคลากรขาดแรงจูงใจขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น ส่วนในการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เรื่องอาเซียนนั้น ในส่วนนี้สถานศึกษาก็ได้เน้นย้ำแค่เพียงกระบวนการพัฒนาครู แต่ยังไม่เคยเน้นย้ำเรื่องของการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับอย่างจริงจัง เพราะว่าหลายฝ่ายมองเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับนั้น ซึ่งยังไม่มีการศึกษาอย่างถ่องแท้ หรือวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ และการเรียนรู้แบบเดิมๆ อีกทั้งส่วนใหญ่ครูผู้สอนมักใช้การสอนแบบเดิมๆ หรือหากสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับก็จะสอนไม่ตรงกับแผนที่ได้จำเตรียมไว้ เนื่องด้วยเวลาในการสอน ภาระงานของครู ทำให้ครูยังใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเดิมๆ เช่น การสอนแบบบรรยาย รวมถึงขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มาทำอบรมหรือชี้แนะในการจัดการเรียนการสอนอย่างจริงจัง อีกทั้งขาดหลักการและแนวทางที่ดี ขาดการนิเทศติดตามที่ดีที่จะทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจทั้งในเรื่องของการจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้และในกระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับด้วย ซึ่งเมื่อเรื่องอาเซียนได้เข้าสู่สถานศึกษา จึงมองว่าเป็นเรื่องที่มีความต้องการจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่ารายละเอียดในการทำแผนผังความคิดและการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับจะมีผลต่อการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียนเพื่อการสร้างมาตรฐานการเรียนรู้สู่การเป็นมาตรฐานสากล ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านการจัดทำแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้เรื่องอาเซียน และด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เรื่องอาเซียนเป็นอย่างมาก เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสู่ประชาคมอาเซียนอย่างแท้จริง ดังนั้น จากการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า แนวทางในด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นอาเซียน คือ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นอาเซียนให้ความหลากหลาย รวมถึงส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอาเซียนทั้งในระดับชาติและนานาชาติอีกทั้งพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อการเรียนรู้ประชาคมอาเซียน นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรมศึกษาแหล่งเรียนรู้อาเซียนภายในประเทศและในกลุ่มประเทศอาเซียน และจัดกิจกรรมเสริมในด้านการศึกษาเรียนรู้ภาษาอาเซียนและภาษาต่างประเทศ โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสพบปะและสื่อสารกับชาวต่างชาติในอาเซียนมากขึ้น รวมถึงจัดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องภาษาต่างประเทศและภาษาอาเซียนมาให้ความรู้กับครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และเชื่อมโยงกับเครือข่ายกลุ่มประเทศอาเซียนและประเทศอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน อีกทั้งส่งเสริมและวางนโยบายการใช้ภาษาต่างประเทศของนักเรียนและบุคลากรอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่วนแนวทางในการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนนั้น คือ พัฒนาแผนผังความคิดหน่วยการเรียนรู้ที่เน้นในเรื่องของการบูรณาการอาเซียนกับสาระวิชาสังคมศึกษา รวมถึงพัฒนาหน่วยการเรียนรู้เพิ่มเติมและเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอาเซียนในเรื่องของการเมืองและความมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม นอกจากนี้ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับโดยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องเกี่ยวกับอาเซียน และพัฒนาคู่มือการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับเรื่องอาเซียนสำหรับครู สอดคล้องกับแนวคิดของสำนัก

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 13-29) ว่า ในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความสำเร็จที่ตัวนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อความสำเร็จที่ยั่งยืน ทั้งตัวนักเรียนเองและสถานศึกษา จำเป็นจะต้องดำเนินงานตามหลักการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยบูรณาการในทุกด้าน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป โดยให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2554: 13-29) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน จะประสบความสำเร็จ และบรรลุผลได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากจะใช้การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแล้ว การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้เกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ต้องรวมพลังกันให้การส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลให้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของเฉลียว เกื่อนเภา (2554: 107-110) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ และด้านปัจจัยสนับสนุน ตามลำดับ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมืองปาย รัฐสรวงกิจ (2555: 66-68) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ทางการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เจตคติของบุคลากร ความรู้ความสามารถของบุคลากร ความพร้อมของสถานศึกษาและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาตามลำดับ อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี สิงาม (2555: 91-92) ได้ทำการศึกษาเรื่องการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ในส่วนของความเห็นและระดับการดำเนินงานโดยภาพรวม ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้โดยให้ความสำคัญในการแนวทางข้อที่ 3 คือ จัดครูและบุคลากรในโรงเรียนเข้ารับการอบรม ประชุมสัมมนา ตลอดจนศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนอาเซียนศึกษา รองลงมาคือ ควรจัดให้มีโรงเรียนต้นแบบเป็นโรงเรียนแกนนำเพื่อจัดการความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่าย ได้เรียนรู้เป็นแนวทางต่อไป รวมทั้งจัดทำหลักสูตรเน้นอาเซียนในกลุ่มสาระต่างๆ หรือบูรณาการในบางรายวิชาเช่น สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาต่างประเทศ ประการสุดท้ายควรจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางหรือสอดแทรกเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย ตลอดจน

สนับสนุนให้นักเรียนผลิตสื่อ เช่น แผ่นพับความรู้เรื่องอาเซียนและเผยแพร่ให้กับคณะครู นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับทราบข้อมูล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช อะมะวัลย์ (2554: 75-76) ได้ทำการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาต่อการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านความเข้าใจ เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2) ปัจจัยศักยภาพบุคลากร ที่ต้องได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่เหมาะสม มีความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม ได้รับการเพิ่มโอกาสในการหางานทำ รวมทั้งมีการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน 3) ปัจจัยคุณภาพมาตรฐาน เพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครู อาจารย์ในอาเซียน ให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกัน ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน และ 4) ปัจจัยการเปิดเสรีการศึกษา ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน สุดท้ายงานวิจัยยังได้ให้ข้อเสนอแนะเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาความร่วมมือ รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของมัลฟอร์ด, เคนเดล แอล และเคนเดล (Mulford B., Kendell L. and Kendell, 2004: 78-79) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติการด้านการบริหารและการเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษากับการสังเกตของโรงเรียนและการกระทำของครู ซึ่งสรุปได้ว่าโรงเรียนที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยการทำงานเป็นกลุ่ม ร่วมมือกันทำงานโดยให้ระยะเวลาที่เหมาะสมจะมีผลต่อการรับรู้ของนักเรียนในเชิงบวกต่อโรงเรียนและครู และส่งผลดีต่อความสัมพันธ์และการกระทำมากกว่าการตัดสินใจจากระดับสูงลงมา นอกจากนี้ยังพบว่าแรงเสริมที่มีผลกระทบต่อนักเรียนคือการขาดการสนับสนุนด้านการจัดการ มีผู้นำที่ไม่เหมาะสมทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การพัฒนาการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน ควรมีนโยบายที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมการบูรณาการในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ไม่กระทบและส่งผลกับการจัดการเรียนการสอนสาระวิชาพื้นฐาน

1.2 ควรมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อนำผลจากการนิเทศมาปรับปรุงกระบวนการเพื่อขยายผลไปสู่โรงเรียนเครือข่ายอาเซียน

1.3 ควรจัดสรรงบประมาณส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งส่งเสริมความรู้ที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้โรงเรียนได้นำไปใช้จริง โดยผ่านการนิเทศติดตามจากเขตพื้นที่การศึกษา

1.4 ควรสำรวจความพร้อมในโรงเรียนเครือข่ายอาเซียนก่อนขยายผลการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่อาเซียน เนื่องด้วยปัญหาเชิงพื้นที่มีอย่างหลากหลาย เช่น ครูที่มีอายุมากไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง หรือจำนวนครูไม่เพียงพอต่อการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับเขตพื้นที่การศึกษา

2.1 การพัฒนาครูควรให้องค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และมีระบบติดตามช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรม และสามารถเชื่อมโยงกับสาระวิชาอื่นๆ ไม่เน้นเฉพาะสาระสังคมศึกษา

2.2 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนในรูปแบบที่หลากหลาย

2.3 ควรส่งเสริมและพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการใช้สื่อที่หลากหลายและการประยุกต์ใช้สื่อที่เชื่อมโยงกับสาระอาเซียน

2.4 ควรส่งเสริมขวัญและกำลังใจ โดยการคัดเลือกครูผู้สอนดีเด่นในการบูรณาการสาระอาเซียนหรือการพัฒนานวัตกรรมที่สอดคล้องกับประชาคมอาเซียน เพื่อเป็นฐานความรู้หรือต้นแบบในระดับเขตพื้นที่ และเป็นแบบอย่างให้กับครูในโรงเรียนเครือข่ายอาเซียน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษา

3.1 สถานศึกษาควรกำหนดแผนยุทธศาสตร์ในด้านการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียนอย่างจริงจัง

3.2 ผู้บริหารและรองผู้บริหารฝ่ายวิชาการควรเข้ารับการอบรมหรือสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนสู่เป้าหมายการเป็นโรงเรียนต้นแบบสู่ประชาคมอาเซียน

3.3 สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตที่ผู้เรียนสามารถได้เรียนรู้และค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย

3.4 สถานศึกษาควรมีกิจกรรมการนิเทศครูโดยผู้บริหารด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสร้างกัลยาณมิตรเชิงวิชาชีพครู

3.5 สถานศึกษาควรจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ความสามารถในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่อาเซียนมาให้ความรู้กับครู

4. ข้อเสนอแนะสำหรับครู

4.1 ควรเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากการสนับสนุนจากผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้สู่ความเป็นครูมืออาชีพ

4.2 ควรมีการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและเชื่อมโยงสู่ประชาคมอาเซียน

4.3 ควรมีการพัฒนาสื่อที่หลากหลายในการจัดการเรียนรู้ เช่น สื่อและเทคโนโลยีด้านสังคมเครือข่าย (Social Network) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนเครือข่ายอาเซียน

4.4 ควรมีการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนที่เน้นการบูรณาการเชิงสหวิทยาการมากยิ่งขึ้น เพื่อลดภาระการสอนและงานต่างๆในสถานศึกษา

4.5 ควรมีความกระตือรือร้นในการค้นคว้าหาข้อมูลที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างความมั่นใจและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4.6 ควรมีการส่งเสริมผู้เรียนให้มีประสบการณ์ตรงโดยเข้าร่วมแข่งขันในเวทีต่างๆ ทั้ง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนตามความเหมาะสม

5. ข้อเสนอแนะสำหรับนักเรียน

5.1 ผู้เรียนควรได้รับการปรับพื้นฐานด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในประชาคมอาเซียน

5.2 ผู้เรียนควรใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นฐานในการเรียนรู้ เพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

5.3 ผู้เรียนควรรับข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการเมืองและความมั่นคง ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมวัฒนธรรม เพื่อก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี การถอดบทเรียน องค์ความรู้จากการดำเนินงานสู่ประชาคมอาเซียนที่เห็นผลในโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จในโรงเรียนต้นแบบ เพื่อขยายผลสู่โรงเรียนเครือข่าย

3. ควรมีการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

เฉลี่ยว เกื้อนภา. (2554). “การดำเนินงานเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์อาเซียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

ณรงค์ ขุ่มทอง. (2555). “สัมพัทธ์สถานศึกษา สะท้อนความพร้อม การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน.” มติชน.

(29 พฤษภาคม): 22.

ผิวน วรงค์ทองดี และพินิจ พรหมณัฏฐ์. (2549). “การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กโดยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแบบรวมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองน้ำถ้ำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 2.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

เมืองปาย รุ่งสรพกิจ. (2555). “ความพร้อมและแนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6.” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- ราตรี สีนาม. (2555). “การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์ เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ฤดี อัมมารณ. (2554). **สรุปรายงานผลการดำเนินงานโครงการสร้างเสริมการเป็นประชาคมอาเซียน และ พลโลก.** พิษณุโลก: โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม.
- สุวิมล ว่องวานิช.(2550). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน ระดับมัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2545-2559).** กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559).** กรุงเทพฯ: สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **การพัฒนาสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรไทย.
- เอกราช อะมะวัลย์. (2554). “การพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนช่างฝีมือทหารในการเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558.” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาษาต่างประเทศ

- Hassel Emily. (1999). **Professional Development: Learning from the best.** Illinois: North Central Regional Education Laboratory (NCREL).
- Mulford B., Kendell L. and Kendell D. (2004). "Administrative practice and high school students' perceptions of their school, teachers and performance." **Journal of Educational Administration** 42, 1 (February): 78-79.
- Teberg, Ann S. (2000). "Identified Professional Development Need of Teachers in Curriculum Reform," **Master Abstracts International** 45,2 (October): 44-45.